

56
Θεός, Σῶσον.

DE

STERNUTATIONE,

DISPUTATIONEM PHYSICAM

Indultu

Inclutæ Facult. Philosophicæ

PRÆSIDE

Spectabili Ejusdem h. t. DECANO,

VIRO

Pl. Reverendo, Excellentissimo, Clarissimoq̄,

DN. L. VALENTINO ALBERTI,

Log. ac Metaphys. P. P. Celeberrimo,

Collegiiq̄; B. M. Virg. Collegiato Gra-
vissimo,

Patrono, Promotore atq̄, Præceptore suo omni

pietatis & observantia cultu æviternum

deveniendo,

P. P.

GOTTFREDUS SIGISMUNDUS Birnbaum/

Dresdensis,

D, IX, Decembr. A. M. DC. LXXI.

H. L. Q. C.

LIPSIÆ,

Literis JOHANN-ERICI HAHNII.

© 1874
DB

STERNUTATIONE

DEPUTATIONEM PHYSICAM
Industria

Inclusa Facultate Philosophica

PR. 21 D.

Spezialbibliothek für Physiker

Dr. L. VALENTINO ALBERTI

Logarithmen

GOTTFRIED HEINRICH WILHELM

1874

Dr. JOHANN ERICH

B. C. D.

Prooemium.

Rygem appellat Ægyptus feram, ex caprarum genere, quæ, narrante Plinio Histor. Natur. L. II. c. 40. in exortu canicula, contrastat & contuetur, ac velut adoratur cum sternuerit. Hoc ejus sternumentum

Ægyptii non minus attentè observabant, ac exortum caniculæ ipsum; à quo ad alterum usque, anni sui spatium definiebant. Dequæ hoc expressa inveniuntur Autorum testimonia. Sed cur Plinius dicat Orygem velut adorare cum sternuerit, non omnibus æquè videtur clarum esse. Vir Summus Cl. Salmasius Plinian. Exercitat. in Solini Polyb. p. 474. duas adducit, simulquæ dubius in medio relinquit, rationes. Prima petitur à more veterum, quò sternuentes non tantum ab his, qui aderant, salutabantur; sed etiam ipsi sibi, qui sternuebant, DEum propitium precabantur & adorabant. Pertinet huc lepiddissimum Epigramma in 2. Anthologiae Græci alicujus Poëtæ de Proclo quodam immanis nasi homine, quem ait Poëta nunquam, cum sternueret, Jovem sibi propitiase dicendo: *Ἐεὺ σῶσον*, quum ob nasi ab auribus intervalum, non nisi exoletâ jam sternutatione, ad aures ejus sternutationis sonitus pervenisset. Meminit hujus Salmasius ipse d. l. idquæ latinè verbis adductis exprimit Septalius Comment. in Sect. 33. Problem. Arist. problem. 9. p. 416. Altera ratio ab ipsâ sternumentum desumitur adoratione; sed

A 2

sed

sed hanc tanquam conjecturam tantum proponit *Salmasius*: de adoratione, inquam, nihil legi, nisi si quis adoratione simul sternumenta sua profecutos esse dicat, cum bene sibi precarentur. Clarius est Philosophi nostri assertio, qui rationem dans *probl. 9. sect. 33.* cur nec flatus nec ructus, sed sternumenti eruptio sacra habeatur, expressè dicit: Ἰὸ πνεῦμα Ἰὸ ἐντεῦθεν (ex capite, parte divinissimâ, egressum) ὡς ἱερὸν προσκυνῆσιν. Hinc de dignitate, in quâ apud veteres gentilium fuit sternutatio, clarissimè constat. Nos autem inter res naturales suum ipsi locum relinquentes, dignissimam quidem judicamus consideratione nostrâ ulteriori; sed antequam hanc instituimus, adorationem soli vindicamus DEO, precati animitus, ut non minùs nos de sternutatione nunc agentes, ac ipsos sternuentes, clementer dignetur juvare! Θεὸς, σῶσον!

§. 1.

Egitur apud *Apulejum. Af. aur. l. 9. ed. Lugd. c. comm. Beroald. ann. 1604. p. 809.* jucunda de fullone quodam fabula sive historia, qui cum sonum sternutationis ab adultero, sub viminea cavea latitante, emissum, è regione uxoris inaudiisset, & ab eâ profectum putaret, solito sermone salutem ei imprecabatur, & iteratò rursum & frequentatò sæpius. Tàm facile est confundere personas sternutantium, nisi probè attendas. Sed facillimum etiam est in ipsa sternutatione cognoscenda aberrare, nisi ad omnia, nomenque adeo ipsum respicias.

Etymologia.

§. 2. Dicitur hæc à sternuo. Id autem vulgò à sternendo esse volunt; rectiùs alii à πλάγνυω, quomodo priscos pro πλάγω sive πλάγω dixisse, argumento est, quòd à πλάγνυω etiamnum dicatur πλάγνυμα. Significat id sternuo seu sternuto. π etiam alibi in s abit: *Vossius in Etymol. p. 492.*

Synonymia.

§. 3. Dicitur usitatissimè sternutatio; sæpius etiam sternutamentum. Apud *Plinium* loco superiùs citato sternuere, alibi sternumentum; pro quibus ubique sternutare & sternutamenta

menta substituunt. Sed perperam, *Salmasio* iudice, *Exercit. Plinian. p. 29.*

§. 4. Sumitur interdum sternutatio pro eructatione, quemadmodum usurpatum hoc legimus in *Galeno*, qui in *Librum sextum Hippocratis de morbis vulgaribus commentar. 2. Text. 32.* sternutationem ab aliis eructationem esse appellatam, & in genere omnem excretionem eructamentum dici posse testatur. Quod pertinet illud *Virgilii l. VI. Æn. de Acheronte*:

— — — — Vastâqve voragine gurgēs

Æstuat atqve omnem *Cocyto* eructat arenam.

Sordida Thalmudistarum sternutatio, quam appellant inferiorem nostrâqve superiori contradistingvunt, nihil ad nos. Vide *Buxtorff. in Lexic. Thalmud.* Audiatur illa in scholis Stoicorum, qui etiam crepitus ajunt æquè liberos ac ructus esse oportere. *Cicero Ep. L. IX. 22.*

§. 5. Libera tamen homini non minùs ac maximè frequens & conveniens est sternutatio. Homo enim omnium animalium maximè (*μάλιστα*) sternutat; juxta *Aristotelem Problem. sect. X. 19. & 49. sect. XXXIII. 10.*

§. 6. Nihilominus in consortium admittit alia etiam animalia, consentiente Philosopho, ideò quia non solus, sed maximè, h. e. amplius & crebrius & vehementius, interprete *Alex. Aphrodis. L. 1. Problem. 144.* sternutat.

§. 7. Inter homines tamen, æquè ac reliqua animalia, certæ classes constituendæ sunt.

§. 8. Ex hominibus senes difficulter sternuunt; observante *Philosopho Problem. Sect. XXXIII. 12. Sternutatio etiam dormientibus non accidit, sed propè dixerim semper vigilantibus.* Verba sunt *Ejusdem sect. ead. Problem. 15.* Præter hæc accidentia communia, maximeqve sensibilia, quibus homines à se ipsis aliisque differunt, nullum est dubium, dari quædam etiam magis propria, puta certam narium dispositionem &c: à quibus in uno frequentior ac vehementior quàm in altero pendet sternutatio. Sed hæc accidentia non æquè incurrunt in sensus, ac illa; hinc ad diversas hominum classes constituendâs minùs faciunt. Tangentur tamen & hæc in sequentibus.

Λ 3

§. 9.

Homonymia.

Subiectum
1) *Quod.*

§. 9. Inter animalia bruta difficile est certum inire numerum eorum quæ sternutandi vi prædita vel privata sint. Inter domestica, canibus & felibus, ovibus & bobus testimonium perhibet Experientia. Idem asseritur de asinis & equis, his præsertim mox morbo laboraturis. Ex feris inter sternutantes numerantur vulpes. De Oryge diximus in proœmio. Quot verò id facere possunt nullo hominum hæctenus observante?

§. 10. Aves tamen & maris incolas, pisces, sternutare non putat Mart. Schoockius, de sternutatione cap. 3. p. 13. Ex avibus autem quæstionem denuò movet de Gallinis pag. 48. ob Coryzam potissimum, quæ non magis laborare ac sternutatione gaudere videntur. Sed mox stridulum tantum sonum, non autem sternutationem ipsis attribuit. De Balæna, Job. XLI. 9. cui septuaginta-Viralis $\pi\lambda\alpha\mu\delta\upsilon\nu$, & Vulgata sternutationem ut splendorem ignis adscribit, vide eundem d. l. improprie sternumentum per eructationem aquæ exponentem. Elegantia quoque sunt, quæ paulò superius de roncho equi bellatoris Job. XXXIX. 23. quem Münsterus & Mercerus sternutationem esse putant, adducit. Confer tamen omninò Bochart. Hieroz. part. priori, L. 2. c. 8. col. 123. seqq.

2) Subjectum
Quò.

§. 11. Caput autem in animalibus, cujuscunque sint generis, sternutationis subjectum esse, per experientiæ testimonium constat. Nec naribus, ex partibus exterioribus, facile quis, etiamsi naris obesa fuerit, officinæ titulum denegabit. In iis enim sternutationem, non aliter ac in intestinis murmur, quilibet in se aliisque, testantibus sensibus, deprehendit. Philosophus etiam noster 1. de histor. animal. cap. 11. *Faciei, inquit, pars nasus est, quæ spiritus comitat: hinc enim inspiramus & expiramus. Hæc præterea fit sternutatio.* Hinc à varia narium dispositione major aut minor ad sternutandum facilitas. Illos etiam homines maximè sternutare dicit Aristoteles, *Problem. Sect. XXXIII. 10. qui brevissimis naribus sint*; Et dignissimus eò Commentator *Septalius Commentar. in section. X. Problemat. 49. p. 144.* ob hanc ipsam narium structuram brevem & angustam notat, feles post hominem inter quadrupedes magis sternutare. Ad geminas etiam narium vias refert *Aristoteles Sect. XXXIII. 3.*
quòd

quod bis sternuere ut plurimum soleamus, & non semel aut saepius. Sed factum hoc in dubium vocat, minimum apud Italos suos, Septalius in b. l. p. 413. Adscribamus ejus verba: *Contrarium, inquit, in me ipso quotidiè experior, qui ferè quotidiè bis in sternutatione sum, & singula aggressione quinqvies saltem sternuto, & materiam vellicantem & flatum magno impetu excutio. Avia mea, quæ integrâ sanitate nonaginta quatuor annos vixit, nunquam in hac actione sternutandi erat, quin saltem vigesies id præstaret: unus ex servis meis cum in hoc munere est, adeò multis sternutamentis concutitur, ut conservi post unam aut alteram salutem illi auspiciatam, deridentes objiciant, ut aliquem conducat mercede, qui saepius illi salutem precetur.* Nec apud nos rari sunt sternutantes, qui vel excedunt vel non attingunt binarium. Ob quam causam non tam in nares quam in materiæ copiam aut inopiam, aut causam efficientem genuinam numerus sternutationis videtur conjiciendus esse; de quibus infra.

§. 12. De Capite igitur ac naribus etiam si satis constet, quæ actio tamen oritur, num capitis solius aut alterius etiam membri actio sit sternutatio? Pro Capite dicit sententiam Hippocrates; *maximus* (optimò jure apud Senec. Epistol. 96.) *Medicorum & hujus scientiæ conditor.* Huic subscribit Philosophus *Problemat. section. XXXIII. 9.* Ex adversâ parte Galenus, non minoris in Republica Gratioforum dignationis Vir, Thoracem in consortium assumit, qui per musculos suos concurrat ad sternutationem, potissimum à pulmone, attractò spiritu, gignendam. Vide inter alia *Cap. 4. libr. 2. de causis symptomatum.* Nacta etiam est hæc sententiâ quam plurimorum applausum: Meritò tamè si accuratius inspiciatur, alteri, quæ à laudato jam Medicinæ Parente fovetur, non tam opponi, quam conciliari debet.

§. 13. Fiet id, si salvâ capitis prærogativâ, causam sternutationis non primariò in thoracis musculis consistere, sed eos per consensum tantùm hâc commotione excitari, excitatosque caput juvare dicamus. Et cur non dicamus? Sic enim Germanorum Galenus B. Sennertus libr. 2. *Instit. Medicar. part. 3. sect. 1. cap. 8. Præter cerebri motum, inquit, secundariò etiam thoracis motus concurrat, qui cerebri motum adjuvat.*

§. 14. Ad-

Causa Efficiens.

§. 14. Addere sic etiam possumus, præter Thoracis, ipsius simul abdominis musculos, qui sternutando eadem quoque ratione trahuntur in motus societatem. Ubi provocare possumus ad alterum medicinæ fulcrum, Experientiam. Sæpius enim hæc ipsa fuisse compertum, quamplurimi comprobabunt, sternutatione factâ fortiori, Peritonæum esse disruptum, ac intestina delapsa, herniamque miserabilem genitam.

§. 15. Certum itaque est, sternutationem pendere primario à capite, superiori ac divinâ corporis nostris parte. In hæc verò cave accuses cerebrum, nobilissimum Capitis thesaurum. Evanuit enim opinio illa, quam habuere veteres & recentiorum quidam de Cerebro, ac si ex eo destillare primò debeat mucus, qui deinde os cribrosum transgressus excernatur vel sternutatione vel alio quocunque modo per nares. Videatur *Vir*, (uti appellatur à Schoockio d. l. p. 20.) verè singularis καὶ ἰητροῦ καὶ Φιλόσοφος πολλῶν ἀτάξιος ἄλλων Schneiderus Doctor Medicus Wittebergensium celeberrimus in eleganti libro de osse cribriformi; cui jungatur Nobilissimus Jenensium Medicorum Rolsinkius Dissertat. *Anatomicæ*, L. VI. c. 55. pag. 1251. seqq.

Et quod idem
κατ' ἀξ-
σιν.

§. 16. Nimirum cerebrum, quod omni motu, aliis perperam contradicentibus, planè est destitutum, quiescit semper in pericranio, frustra que ipsi systole atque diastole, ut dilatatione primum excipiat, compressione verò iterum materiam illam mucosam protrudat, adscribitur. Hoc enim non est instar tecti domus alicujus, aut alembici, quò ascendant fumi aut vapores, & resolvantur in guttas aqueas post excernendas. Nec id simile est fungo aut spongiæ, quæ imbibat in sese viscosam materiam, eamque iterum exprimat per nares. Similia hæc sunt, valdè dissimilia.

§. 17. Verùm positò, quòd resoluti fuissent in cerebro vapores aliqui in aqueas guttas, quos quæso meatus transirent illæ, ut ad nares descendant? Obsessæ ac clausæ ubivis sunt omnes viæ, quas transgredi planè foret impossibile. Os enim cribrosum, quod pervium in communi atque constanter habebatur olim, nulla planè habet foramina, quæ transitum alicujus humoris permittant,

mittant, sed adparenter tantum monstrat quædam, non tamen pervia, cavernulis quàm foraminibus similia.

§. 18. Imò verò, quæ ad ipsum os cribri forme guttulæ illæ, si darentur in cerebro, pervenirent? Involutum enim est cerebrum membranâ crassâ, quæ dura mater dicitur, sed benignissima est, totum scilicet cerebrum, intra sinum suum complexa. Hic igitur transitus materiæ mucosæ planè prohibitus, cum membrana illa, quæ quasi interius pericranium constituit, adeò crassa sit, ut planè nihil permeare possit. Quum etiam membrana pericranio arctè adhæreat, locus intermediæ non datur cavitati, quâ contineatur ista saburra viscosa, si fuerit per hanc membranam exclusa.

§. 19. Liberatò sic cerebrò ab onere concipiendi ac gignendi sternutationem, devolvimus hoc in interiorem narium membranam, quæ vestit interiùs foramina, tenuissima quæ est tactu, & coloris rubicundi aspectu, sensus quæ exquisitissimi. Oritur hæc à crassa meninge, communis quæ oris, palati, lingvæ, laryngis, oesophagi atque ventriculi tunicis habetur.

κατὰ τὴν
σιν; ἔ
quidem
Propinquas

§. 20. Hæc tunica est, quæ producit sternutationem. Militat pro nobis autoritas celeberrimorum Anatomicorum, Bartholini Instit. Anatomicar. lib. 3. c. 10. Riolani Anthropographiæ l. 4. c. 6. Highbori in Disquisit. Anatom. libr. 3. cap. ult. Spigelii de human. corpor. fabric. l. 10. c. 10. Favet etiam nobis ratio; Commune enim hoc est membranis omnibus, quòd exquisitum habeant sensum. Huic autem nostræ accedit propinquitas cerebri, quæ facit ut exquisitior evadat sensus, levissimâ quæ factâ irritatione statim subsequatur sternutatio.

§. 21. Hinc per modum Corollarii fluit, quòd, quòd tenuior est narium interiorum tunica, quòdve magis insignes nervos habet, eò acriùs homo sentiat odores, eò faciliùs sternutet, ἔ denique eò ægrius finem faciat sternutandi, si illa tunica vel leviter proritata fuerit. Verba sunt Celeberrimi Schneideri Libr. de Osse cribri formi, p. 205. ex quibus multa problemata, quæ est illud §. 11. superiùs tactum, de facili solvi possunt.

§. 22. Nova autem hic oritur quæstio, de influxu hujus causæ, quæ qualis ille sit in producendâ sternutatione?

B

§. 23.

§. 23. Voluntariam illam non esse, satis constat exinde, quod nobis invitis sæpenumerò operetur. Nec obstat irritata à nobis scientibus volentibusque sternutatio; nisi velis concoctionem etiam inter spontaneas recipere actiones, quam ingestò cibo provocamus. Id enim, quod in irritando hinc voluntarium est, ad sternutationem non minùs ac concoctionem pertinet, tantùm antecedenter. Utraque verò in se ac formaliter spectata purè est naturalis. Hinc neutra habet aures ad percipiendum voluntatis imperium. Nobilior in hac parte est oscitatio, ex oscitatione alterius nata, juxta tritum illud; *Oscitante unò, oscitat & alter.* Hæc enim cum à Phantasiâ pendeat, quæ alterius gestum, instar simiæ, amat imitari, gigni potest connivente voluntate, eaque prohibente suffocari, ceu in seipso quilibet potest experiri; sed sternutatio, positis omnibus ad agendum requisitis, te æquè invito ac volente, in actum erumpet.

§. 24. Naturalem igitur hunc influxum esse oportet, qui in contractione primùm, & insequente dilatatione videtur consistere. Tunica enim, quando irritatur, se contrahit quoad antenus, iterumque mox extendit, vimque, quâ gaudet, expultricem exerit. Vide *Mercat. qv. 180.* & ex eo *Schoock. p. 37.38.*

Causa remota

§. 25. Hactenus de causa efficiente propinqua. Præter hanc autem dantur aliæ, remotiùs ad eundem effectum vel intra vel extra nos concurrentes, ejusque productionem adjuvantes.

1. Interna,

§. 26. Primum inter has locum assignamus spiritui aut vaporì tenui interno, qui tunicam attingit haud rarò, & ad sternutandum irritat. Meminit quidem Aristoteles, saltem non in omnibus de sternutatione Problematibus, spiritûs similis, quem *πνεῦμα ἀθρόον* vocat, sed hic illi potiùs est materia, quæ sternutando discutitur, quàm causarum efficientium una.

§. 27. Spiritus autem hic irritans in sanguine, ad arterias affluente, latere facileque prorumpere potest: non aliter ac in terra effluvia spirituosâ venis suis egredi, materiamque dispositam ad terræ motum provocare solent.

§. 28. Sicut autem hic spiritus æquè ad sternutationes steriles aut siccas, ac ad fœcundas aut humidas, tunicam potest excitare: Sic ad fœcundas multum contribuit humor in vicinitate collectus,

collectus, eò potissimum tempore, quò caput gravedine laborat.

§. 29. Locus autem, quò colligitur hæc materia, quæ tandem per nares evacuatur, est tunica illa, quæ, ut verbis utar, *Amplissimi Dn. Schneideri libr. 3. de Catarrhis sect. 2. cap. 2.* dicitur tunica pituitaria anterior, optimèquæ potest videri, manibusquæ contrectari, si invertas caput, maxillam inferiorem amovendo, & mox perfringas & avellas quartum os maxillæ superioris, post, nares incidas utrinque ac diducas.

§. 30. Laxa prætereà satis atque ampla cum sit membrana, argumento quòquæ magno putat esse laudatus *Schneiderus*, quòd ad materiam Coryzæ sufficere possit. Hæc superveniente, membrana ipsa sæpius inflammatur. Hinc illi dolores: Hinc insignes æstuantium narium prurigines: Hinc sternutationes dolorificæ atque cruentæ.

§. 31. Hujus materiæ generationem, adeoque sternutationem mediatè ipsam, procul dubio multum juvat intemperantia in vitu. Eleganter id ex *Alex. Problem. 144.* declarat *Septal. Commentar. in Problem. Aristotel. sect. X. 49. p. 144.* A cibo enim & potu, quibus sæpè homo aliis animalibus largiùs utitur, non minùs materia sternutandi, ipsaquæ sternutatio, ascendentibus in caput usquæ vaporibus, oriri potest, ac in ventre & ventriculo flatuum eruptiones; quas conjungit aliàs *Philosophus ipse section. Problemat. XXXIII. 9.*

§. 32. Idem probari potest per odoratum, quippe qui eandem cum sternutatione officinam habet, & ob eandem rationem in temperante excellentior est, quàm in intemperante. Exemplo canum id probat *Digbaus in demonstrat. immortal. Animæ rational. Tract. 1. cap. 27. p. 241. ed. Paris.* qui minori narium sagacitate pollent, dum largiori pastu saginantur, jacentesquæ in culinâ cibi nidores undiquæ hauriunt, quàm cum latibulo suo clausis parcior aptusquæ venaturis cibus præbetur. Digna est hîc in compendio legi historia, quàm de *Joanne Leodiensi*, nostri seculi prodigio, ad confirmandam hanc sententiam prolixè refert. Vixit hic per plurimos annos in sylvis solus, & ab omnium hominum consortio remotissimus, tantâ, ob summam ex necessitate temperantiam, vi in odorando præditus, ut

naribus procul percipere potuerit, ubinam radices fructusque salubres crescerent. Imò eos, qui capturi ipsum erant, procul odoratus fuit, & visos nondum, nondum auditos, fugit. Sed per insidias tandem captus, brevi, postquam ad lautiores largioresque pastum redierat, miram illam narium sagacitatem, penitus amisit, nec in eo quidquam quoad hoc supra communem hominum sortem apparuit.

§. 33. Hinc de intemperantiæ vi, quam in producendis sternutationibus fecundis valet exercere, aperte constat. Imò verò steriles etiam concitare potest. *Multi enim in vino & in epulis crebrius sternuere consueverunt, non quòd humores, de cerebro destillantes, narium tunicam laceffant, sed quòd halitus & vapor ex nondum digesto cibo per gulam in os sublatus, notò illò itinere ad nares ferri queat, qui tam sensilem tunicam facile potest irritare; quæ observatio est laudati sæpius Schneideri lib. de Osse cribriformi pag. 205.*

a. Externa,

§. 34. Hactenus de potioribus, ex causis internis remotis & adjuvantibus. Præter has externæ etiam dantur, eòdem causalitatis genere in sternutationem influentes.

§. 35. Pertinent ad has illa omnia, quæ delicatam & ad irritationem maximè pronam narium tunicam valent laceffere; qualia sunt medicamenta πικρῶν, odores ac vapores cibi que acres; pinna denique aut aliquid simile, aptum ad excitandam tunicæ illius indignationem. Vide ex antiquis *Plinium L. XX. 22. L. XXI. 7. & 20. L. XXV. 13. L. XXVII. 13.* Juniorum hæc de re passim leguntur sententiæ.

§. 36. Solus etiam aër id præstare potest, qui avidius ac vehementius attractus per nares ad respirationem, tunicam hanc offendendo, sternutationem nonnunquam provocat. Cum enim hæc subtilissimi atque exquisitissimi sensus sit, appellentem aërem perferre non potest, præsertim si adfuerit saburra, quam sternutando indignabunda protrudit.

§. 37. Sed & Solis magna in hoc vis est. Hunc enim rectè aspicientes, sternutare consuevimus. Observavit id jam olim *Aristotel. Problemat. sect. XXXIII. 4.* causamque petit ab ejus calefactione, quâ humor attenuetur, Spiritusque excitetur, ac sternutatio

nutatio ipsa producat. Siccitas tamen aëris à Sole producta, procul dubio multum quoque confert. Hanc enim à tunica narium exquisitissime percipi, notat *Celeber. Schneider. d. l. p. 204.* Hinc dicit esse, quod ambulantes manè in Sole sternuere soleant; sicut qui tempestate frigidâ iter confecerunt, ingressi confestim vaporarium bis aut semel sternunt. Nisi verò vis etiam aliqua lumini solarî est relinqvenda; quoniam & illi, qui ad sternutandum sunt proni, candelâ accensâ observati sunt magis sternutare. Sed hæc operatio, si quæ est, ad occultas magis quam ad manifestas est referenda. Nisi dicere velis, à lumine, si sit excellens, immediate oculos, & mediate per hos tunicam offendi, ut sic sternutatio gigni possit. Lumini tamen vim quandam occultam omninò inesse, haud inviti fatentur naturæ Consulti: Vide *Jesuitam Theodorum Moretum de estu maris pag. 43. seqq.*

§. 38. Forma consistit in illò motu excretivo tunicæ in naribus, quem aliquoties hætenus depinximus obiter. Vide in primis §. 24. Sive verò aërem tantum, sive flatum, sive mucum aut aliud quid excernat; id perinde se habet ad sternutationis essentiam: Sicuti explosio bombardæ in se perfecta est, sive globulum, sive chartam aut lignum ejaculetur. Sufficit, tunicam ab aliquo irritari, quò se motu hòc excretivo conatur liberare.

§. 39. Cum hac formâ essentiali jungitur semper sonus aliquis, tanquam accidens necessarium, sive ille sit intensus, sive remissus. Sicut enim expulsionem flatûs &c. per foramina narium, non potest non comitari: Ita ob causas naturales & voluntarias existit varius, ceu experientia testatur. Remissus sonus fortè apud nos Germanos nomen dedit sternutationi, ut vocetur das Niesen. Lingva enim in hâc voculâ videtur imitari nares quoad sonum. Intensus, si sit voluntarius, refertur inter mores rudiores. Certius etiam ex eo agnoscitur agrestis, quam mollis homo; qualè inde conjiciebat *Cleanthes. Vid. Laërt. Lib. VII. de vit. Philosoph. in Cleanthe pag. 323.* Non igitur de nihilo est monitum *Clement. Alexandr. l. 2. Pædag. c. 7. Sternutatio, inqvientis, si cui evenerit, sicut etiam ructus, non oportebit sonò proximos ciere, qui de mala educatione ferant testimonium.*

§. 40. Tandem ad finem sternutationis ac usum perveniendum.

nam est. Hi verò à se invicem probè sunt distingvendi. Finis est id, cujus gratiâ sternutatio, quatenus est talis, fit; Usus accedit aliunde; sicut finis Physicæ à Physico, usus ejus à Medico intenditur.

Finis.

§. 41. Finis consistit in hóc, ut sequestret omnem illam materiam, quæ molesta naribus, atque interiori earum tunicæ esse solet.

Usus.

§. 42. Hinc magnus redundat usus in eos, qui molestâ laborant gravedine, sic à muco atque pituitâ liberandos.

§. 43. Imò hic usus ad ipsum extenditur cerebrum suò modò. *Quamvis enim ex eò nihil effatu dignum evacuari aut à sternutatione cerebrum sublevari censeamus per se; prodesse tamen judicamus per accidens, vacuatis ex arteriis carotidibus ad nares & ostendentibus humoribus; censente Magno Rolsinckio dissert. Anatom. L. VI. c. 56. p. 1254.*

§. 44. Ven rculus quoque ab hóc usu participat, minimum, superius ejus orificium. Singultus enim, qui est affectio ejus, sternutatione, & meliùs quidem fortuitâ, & ex improviso si contingat, curari dicitur. Vide *Aristotelem Problemat. Section. XXXIII. 1. Sternutatio quoque apud Platon. in symposio p. 287. à Medico Eryximacho inter tria adversus singultum remedia numeratur, quæ Aristophani, præ singultu loqui non valenti, præscribitur.*

§. 45. In causâ verò dandâ Aristotelem juxtâ cum aliis deserit híc præter morem ipse *Septalius p. 410.* Dùm enim Philosophus in rationem inquirat, cur sternutatio singultum sedet, non autem eructationem, eam petit à diversâ sede singultus & ructus. Hunc enim ad ventriculum, illum ad pulmonem refert; sed perperam, cum uterque ventriculi sit affectio. Nobis autem cum recentioribus sternutatione, velut validiori motu, illud, quod ventriculi tunicis inhæret, & singultum excitat, excerni, illeque sic supprimi videtur. Hoc autem eò faciliùs fieri potest, quò major est inter tunicam narium & œsophagi ac ventriculi tunicas cognatio. Vide supra §. 19.

§. 46. Sternutatio tandem mulieribus, ex uterò laborantibus, aut difficulter parientibus, per accidens salutaris esse potest. Dum enim totum corpus inter sternutandum vehementiùs concu-

concu-

concutitur, musculis Epigastrii excitatis, partus promoveri potest. Eodem modo ad excludendas secundinas nonnunquam facit. Dubio procul eadem ratio valet in reliquis etiam casibus, quibus inter sternutandum ex aliis, præter nares, partibus, res vel ibi genitæ, vel vi infixæ ejiciuntur. Ex his memorabile est, quod de Græco quodam ex *Alex. Bened. l. 4. de curand. morb. c. 4.* refert *Schoockius p. 86.* qui vulneratus circa tempora per sagittam, post annos viginti quinque, concitatis supra modum sternutamentis, magno pruritu inter maximos conatus è naribus sagittæ frustum, digiti medii longitudine, ferreâ acie rejecit. Similia tum historia, tum experientia nonnunquam oculis curiosorum exponit.

§. 47. Filius Sunamitidis, à Prophetâ Elifæo ex mortuis resuscitatus, septies sternutavit, *2. Reg. IV. 25.* Vulgata exposuit per *oscitavit.* Lutherus per *schnieben.* Hebræis tamen *ררר* est, sternutavit. Hinc *Vallesii* sententia, qui *Sacr. Philos. c. 35.* filium non ex mortuis resuscitatum, sed syncope correptum, sanatumque; ex naturalium commotione inter alia deduci posse indicat, in doctrina de sternutatione rectè ventilatur à *Schoock. p. 79.* Nam etsi *Vallesius*, Vulgatam secutus, de Oscitatione loquitur, eam tamen per agitationem flatûs ac discussionem describit, quæ potius sternutatio quam oscitatio est; præsertim cum de illa Textum accipiant Hebræi. Haut tamen opus habet magnâ refutatione hic error, potius impietas, *Vallesii*, miraculû elevantis contra Spiritûs S. testimonium clarissimum, d. l. vers. 20. & 32. Imò *Vallesii* liber juxta indicem Expurgatorium reformatus, & *Lugduni* anno hujus seculi LII. impressus, coactus est in omnia alia abire, p. 195. 196.

§. 48. Ex hæc causarum cognitione instar effectûs sequitur Definitio sternutationis, sic concipienda: Est motus naturalis excretivus tunicæ narium interioris ab intra vel extra concitatus, ad declinandam tunicæ, quâ afficitur, molestiam.

Definitio.

§. 49. Atque sic de essentiâ sternutationis sufficienter constat. Varia autem ejus sunt accidentia, à quibus pendent ejusdem divisiones.

§. 50. Nescio verò, an iniquè etiam ad hæc referam salutationem, quâ ad imitationem veterum sternutantes hodiernum excipiuntur.

cipiuntur. Vulgus quidem ejus originem ad tempora *Gregorii*
M. peste, præcipiti seculo VI., Romæ sæviente, refert. Cùm e-
 nim ad cæteros casus, quibus homines fœdè passim absumentur,
 hoc etiam mali accessisset, ut multi, dum sternutarent, repente spi-
 ritum emitterent, consuetudinem hanc, quâ sternutantibus salu-
 tem precamur, primùm inductam fuisse, non pauci putant. In-
 ter hos etiam, quod mireris, est *Sigonius L. I. de Regno Italiae ad An.*
591. p. 20. Sed hunc ritum longè antiquiorem esse, ex profanis
 autoribus constat. Præter *Aristotelem* enim in *Problematibus*,
 hætenus à nobis sæpiùs allegatis, meminere hujus *Xenophon L.*
3. de Expeditione Cyri, *Petronius L. 2. c. 4.* *Plinius. L. 28. 2.* *Apulejus*
in Asino. 9. aliique. Nec antiquissimus tantùm, sed & communissi-
 mus hic ritus est. Refert *Septalius Commentar. in Probl. Aristot.*
sect. XXXIII. 9. p. 416. ex Nicol. Codigno in vitâ Sylverii l. 2.
c. 11. Monomotapæi Imperatoris sternutamentum totius civi-
 tatis faustis acclamationibus excipi, traditò aliis semper ab aliis
 quasi acclamandi signò. Adeò hominibus arridet mos huma-
 nissimus! Sed cùm ad accidentia sternutationis, saltem externa,
 referendus sit, de quibus, DEO juvante, peculiarem meditor Dis-
 putationem, uberiores ejus tractationem eò remitto. Videantur
 interim, præter allegatos ex veteribus, Juniores *Philippus Bero-*
aldus in Apulej. p. 813. *Septalius d. l. Alex. ab Alex. l. 2. c. 26.* & in
 eum *Tiraqvell. p. 184.* *Janus Douza in Petron. p. 278.* *Schoock. de ster-*
nutat. p. 122. seqq. aliique.

Θεῶν δόξα.

ADDITAMENTUM.

Dantur in utraqve Philosophiâ propositiones certæ ac
 infallibiles. Diversum qui sentiunt, inepti sunt ac impii. An-
 no superioris seculi septimo & quinquagesimo ex comitatu Car-
 dinalis Tridentini duo ad Melanchthonem Itali accesserunt; quo-
 rum alter librum ipsi exhibuit à se scriptum, in quo falsè & in-
 sulfè contendebat Philosophiam totam, Physicam & Ethicam, in-
 certam esse. De his verè ac graviter Melanchthon in Epist. ad
 Com. Georg. ab Erbach: *Talis, inquit, est vanitas hujus tem-*
poris, damnare artes, quæ sunt dona DEI & testimonia
de DEO.

